เทศกาล งานเมือง: ภูมิทัศน์วัฒนธรรม เพื่อความเป็นเมืองน่าอยู่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อริยา อรุณินท์[1]
ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม
ภ.สถ.บ. (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
M.L.A. (CU Denver)
Post Grad. Dipl. in Asia-Europe (Sciences-Po) (IHS)
Ph.D. Candidate (AIT)

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการวิเคราะห์แนวทางการจัดการบริหารเรื่องกิจกรรมงานฉลองเทศกาลประเพณี ที่จัดขึ้นในเมืองเพื่อความเป็นเมืองน่าอยู่ ด้วยการร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาคม ที่เน้นการอนุรักษ์รากเหง้าวัฒนธรรมอันเป็นแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน ร่วมกับการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ นำมาซึ่งความมีชีวิตชีวาของเมือง เกิดสมดุลยภาพของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่ออนาคตในระยะยาว ไม่ใช่เพียงการนำมาซึ่งรายได้แต่ละเลยการสืบทอดสานต่อศิลปวัฒนธรรมประเพณีเดิม บทความนี้ใช้วิธีศึกษาเปรียบเทียบกรณีที่เกิดขึ้นในไทยและต่างประเทศ วิเคราะห์และวิพากษ์การบริหารจัดการเทศกาลงานเมืองที่จัดขึ้นในช่วงเวลาปัจจุบันและอดีตอันใกล้ในกลุ่มประเภทงานที่ใกล้เคียงกัน เพื่อพิจารณาเลือกใช้เป็นข้อเสนอแนะสำหรับเป็นแนวทางปฏิบัติอย่างเหมาะสมในอนาคตต่อไป

---

[1] Webpage - http://pioneer.chula.ac.th/~aariya
ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. นิจ หิญชีระนันทน์ที่กรุณาเป็นกรรมการตรวจสอบผลงานทางวิชาการชิ้นนี้ เนื้อหาต่างๆ ผู้เขียนได้มีการเพิ่มเติมแก้ไขให้สมบูรณ์แล้วตามคำแนะนำ / ข้อพิจารณาที่ได้รับมา

ภูมิทัศน์วัฒนธรรม เพื่อความเป็นเมืองน่าอยู่

Fairs, Festival and Events : Intangible Cultural Landscape for Livable City

วัฒนธรรม...กับภูมิทัศน์วัฒนธรรม

ดูเหมือนว่าในยุคนี้ "*วัฒนธรรม*" กลายเป็นจุดขายอันหนึ่งของรัฐบาลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น ททท. (ยุคก่อนเรียกว่า อสท.), การบริหารระดับท้องถิ่น (กทม., ผู้ว่าราชการจังหวัด ปัจจุบันเรียก ผู้ว่าซีอีโอ, เทศบาล), หรือแม้กระทั่งระดับกระทรวง เช่น กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือองค์กรระดับนานาชาติ เช่น การแสดงมหกรรมการแสดงที่ยิ่งใหญ่ที่รัฐบาลไทยเป็นเจ้าภาพในการประชุมความร่วมมือต่างๆ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวนั้น การนำศิลปวัฒนธรรมมาเป็น "*จุดขาย*" อย่างไม่มีขอบเขต อาจส่งผลร้ายต่อรูปแบบการพัฒนาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ ดังกรณีขัดแย้งทางความคิดล่าสุดของการก่อสร้างโรงแรมที่สร้างขึ้นมาใหม่ภายในเครื่องเคราสถาปัตยกรรมวัดวังแบบล้านนาแต่มีกิจกรรมด้านอื่นที่ไม่ใช่กิจกรรมดั้งเดิม การส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการประชุม "*ครม.สัญจร*" ที่บริเวณอุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทหินพนมรุ้ง การจัดมหกรรมต่างๆ ไปจนกระทั่งการจัดแสดงงานแสดงความเจริญก้าวหน้า ใน "*ศาลาไทย*" ที่งานเอ็กซโป 2005 ที่ไอชิ ประเทศญี่ปุ่น ความเหมาะสมของการนำเสนอความเป็นไปของวัฒนธรรมของชาติของชุมชนอยู่ที่จุดใดเป็นเรื่องที่น่าขบคิด ยิ่งไปกว่านั้นผลกระทบอันเกิดจากการดำเนินการใดๆ ทางวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของพื้นที่ "*ภูมิทัศน์วัฒนธรรม*" นั้น อาจนำมาซึ่งหลักฐานบนบันทึกในประวัติศาสตร์ซึ่งเกิดพัฒนาการจนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ไม่เหมาะสม "*การอนุรักษ์*" กับ "*การพัฒนา*" เป็นวิถีของเมืองที่ไม่อาจปฏิเสธได้ เพียงแต่ว่าความเหมาะสมอยู่ ณ จุดใด

ความหมาย

คำว่า "*ภูมิทัศน์วัฒนธรรม*" (Cultural Landscape) ตามความหมายจากบทที่ 1 อนุสัญญามรดกโลก หมายถึงการเชื่อมสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดจากธรรมชาติกับที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อสื่อให้เห็นวิวัฒนาการของสังคมมนุษย์และการตั้งถิ่นฐานในช่วงเวลาต่างๆ กัน โดยมีอิทธิพลจากข้อจำกัดทางกายภาพของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ หรือโอกาสที่เกิดขึ้นได้โดยสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ อันต่อเนื่องจากผลแห่งพลังขับเคลื่อนทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งภายในและภายนอก อาจเป็นมีคุณค่าเป็นส่วนรวม หรือตัวแทนที่แสดงความเป็นตัวตนของพื้นที่นั้นๆ

องค์กรมูลนิธิภูมิทัศน์วัฒนธรรม[2] ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ภูมิทัศน์วัฒนธรรม คือ พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่รวบรวมทรัพยากรทางวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติไว้ร่วมกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ กิจกรรม หรือบุคคล บางครั้งภูมิวัฒนธรรมอาจเกิดจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคล พื้นที่ดังกล่าวอาจใหญ่โตกว้างขวาง เป็นพื้นที่นอกเมือง หรืออาจเป็นเพียงแค่สนามหน้าบ้านกว้างไม่กี่ตารางเมตร อาจเป็นพื้นที่ไร่นา สวนสาธารณะ มหาวิทยาลัย สุสาน สองข้างถนนหลวงหรือแม้กระทั่งพื้นที่อุตสาหกรรม หน่วยงานอุทยานแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Parks Services – NPS)[3] ได้แบ่งประเภทของภูมิทัศน์วัฒนธรรมไว้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆดังต่อไปนี้

<u>ประเภทที่ 1</u> เป็นคำจำกัดความที่รับรู้กันโดยทั่วไป ได้แก่ พื้นที่สวน สวนสาธารณะ หรืออุทยานที่สร้างโดยมนุษย์ เพื่อความสวยงามรื่นรมย์ ซึ่งบางทีอาจเกี่ยวข้องกับความเชื่อ ศาสนา หรือพื้นที่อนุรักษ์ อาคารเก่าแก่แห่งหนึ่งแห่งใด หรือไม่ก็ได้

<u>ประเภทที่ 2</u> เป็นภูมิทัศน์ที่มีต้นกำเนิดดั้งเดิมมาจากปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ การบริหาร หรือศาสนา พัฒนาต่อเนื่องโดยมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ องค์ประกอบของภูมิทัศน์ประเภทนี้มักจะสะท้อนให้เห็นวิถีแห่งการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อยๆคือ

2.1 ประเภทที่หยุดการเปลี่ยนแปลงแล้ว อาจเรียกว่า *“ซากภูมิทัศน์วัฒนธรรม”* (fossil landscape) ถึงแม้จะหยุดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการแล้ว แต่ยังสามารถเห็นร่องรอยได้ในซากที่เหลืออยู่นั้น สามารถก่อให้เห็นความเชื่อมโยงอันเคยมีอยู่

2.2 อีกประเภทคือ ยังคงมีการเปลี่ยนแปลงดำเนินอย่างต่อเนื่องมาโดยบทบาททางสังคมร่วมสมัย ทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการจากห้วงเวลาหนึ่งไปยังห้วงเวลาหนึ่งในองค์ประกอบภูมิทัศน์นั้นๆ

<u>ประเภทที่ 3</u> เป็นประเภทที่อาจมองไม่เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนในองค์ประกอบของภูมิทัศน์ แต่มีอิทธิพลต่อศาสนา ความเชื่อ ศิลปะ หรือเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมในพื้นที่ที่เป็นมรดกโลก พื้นที่เก่าแก่ และพื้นที่อนุรักษ์ต่างๆ

---

[2] The Cultural Landscape Foundation –http://www.tclf.org/whatis.htm

[3] Conservation Study Institute Managers Handbook – http://www.nps.gov/mabi/csi/csihandbook/appendices/appendixC.htm

ภูมิทัศน์วัฒนธรรม เพื่อความเป็นเมืองน่าอยู่

Fairs, Festival and Events : Intangible Cultural Landscape for Livable City

ภูมิทัศน์วัฒนธรรม ***'ประเภทเทศกาลงานเมือง'*** นี้เป็น 1 ใน 3 ประเภท ภูมิทัศน์วัฒนธรรมประเภทเทศกาลงานเมืองในกรณีนี้อยู่ในประเภทที่ 3 ที่ยังคงพัฒนาต่อเนื่องมาจนทุกวันนี้เช่นเดียวกับประเภท 2.2 เป็นดรรชนีชี้ให้เห็นถึงปัจจัยของสังคม เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงพัฒนาไปจากอดีตสู่ปัจจุบัน และสืบทอดให้เห็นแนวโน้มในอนาคต เช่น กิจกรรมประเพณี นอกจากนี้ UNESCO[4] ยังแบ่งมรดกทางวัฒนธรรม (cultural heritage) ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆเช่นกัน คือ มรดกทางวัฒนธรรมที่สัมผัสได้ (tangible heritage) ซึ่งเป็นคำจำกัดความโดยทั่วไปที่หมายถึงกลุ่มอาคารเก่า ชุมชนเก่า เมืองเก่า เป็นต้น และมรดกทางวัฒนธรรมที่ไม่สามารถสัมผัสได้ (intangible heritage) เทศกาลงานเมืองเป็นหนึ่งในมรดกทางวัฒนธรรมที่ไม่สามารถสัมผัสได้ แต่ขณะเดียวกัน สถานที่สภาพแวดล้อมของมรดกวัฒนธรรมนั้นๆ จัดแสดงอยู่ เรียกว่า 'Cultural Space' หรือ พื้นที่ที่เป็นที่เกิดกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ เป็นส่วนหนึ่งของภูมิทัศน์วัฒนธรรม เช่น พื้นที่ลานเล่านิทาน ลานพิธีกรรม ตลาด พื้นที่จัดเทศกาล อาจเกิดขึ้นเป็นประจำสม่ำเสมอ หรือ ขบวนแห่ประจำปีก็ได้

เทศกาลงานเมืองที่จัดบนพื้นที่ว่างสาธารณะของเมืองนี้ปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างชีวิตชีวาให้กับเมือง เมืองใหญ่ๆ ที่เป็นที่ยอมรับว่าเป็นเมืองที่มีการบริหารจัดการที่ดี ก็เลือกที่จะนำเสนอการจัดเทศกาลงานเมืองในหลากหลายรูปแบบขึ้น ผู้เขียนได้เคยหาความหมายของพื้นที่ว่างสาธารณะ หรือ Public space ไว้แล้วว่าในความหมายของ Moudon (1991) คือที่สำหรับผู้คนมาพบปะกัน เพื่อรับอากาศ แสงแดด เพื่อให้ความชุ่มชื่นมีชีวิตชีวาของเมือง (irrigate the city) ส่วน Kevin Lynch (1981) และ J. B. Jackson (1984) เน้นถึงความเป็นสาธารณะว่าเป็นโครงร่างของการพัฒนาวัฒนธรรมมวลชนให้งอกงาม ซึ่งทั้งนักออกแบบชุมชนเมืองและภูมิสถาปนิกมักจะใช้ลำดับความเป็นสาธารณะในการระบุลักษณะพื้นที่ โดยขยายความหมายแค่จากกายภาพสู่ส่วนที่เป็นพฤติกรรมในเชิงมนุษยศาสตร์มากขึ้น กิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในเมืองในพื้นที่สาธารณะเหล่านี้ จึงนับเป็นส่วนหนึ่งของดรรชนีชี้วัดความเป็นเมืองน่าอยู่ จะเห็นได้ว่าเมื่อเมืองมีความเจริญถึงระดับหนึ่ง มีโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพอย่างพอเพียงแล้ว สวนสาธารณะ ลานคนเมือง และภูมิทัศน์วัฒนธรรมเริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้น เป็นส่วนที่เสริมสร้างคุณภาพชีวิตในระดับที่ดีกว่ามาตรฐาน เป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีสู่อาณาอารยประเทศ เพื่อประโยชน์ในทางอ้อมต่อความน่าเชื่อถือในการลงทุน การท่องเที่ยว และสู่การยกระดับดรรชนีชี้วัดทางด้านเศรษฐกิจในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการเป็นเจ้าภาพจัดงานใหญ่ในระดับนานาชาติเป็นเป้าหมายที่สำคัญอันหนึ่งที่เมืองต่างๆ ภายใต้ผู้บริหารท้องถิ่น/หรือรัฐบาลจะเสนอตัวเข้าไป

---

[4] UNESCO Culture sector – http://www.unesco.org/culture

ลักษณะและประเภทของเทศกาลงานเมือง

ประเภทของเทศกาลงานเมืองนี้มีความหลากหลายสูง ผู้เขียนขอจำแนกออกเป็นประเภทย่อยๆ ตาม ***'รากวัฒนธรรม'*** ของงานนั้นๆ เพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบในรายละเอียดต่อไป ดังต่อไปนี้

1. เทศกาลงานเมืองที่เกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อ

มักเกิดจากกิจกรรมที่ดำเนินสืบทอดมาเป็นเวลานาน ต้นกำเนิดมาจากความเชื่อหรือศาสนา ที่นับถือในท้องถิ่น เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปกอปรกับปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจอื่นๆ อาจทำให้รูปแบบเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาไปเป็นการถาวร หรือจนกว่าจะมีการชำระกลับมาสู่แบบดั้งเดิม ตัวอย่างเช่น งานสงกรานต์ งานพิธีทำบุญทางศาสนาฯ งานลอยกระทง พิธีตรียัมปวาย(โล้ชิงช้า) เทศกาลธันยาวาท(ขอบคุณพระเจ้า) เป็นต้น ตัวอย่างเทศกาลงานเมืองที่ผู้เขียนขอนำมาเป็นกรณีศึกษาในหมวดนี้ ได้แก่

<u>งานลอยกระทง</u> – ในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย มีรูปแบบงานลอยกระทงที่แตกต่างกันไป ธนากิต (2539) กล่าวในหนังสือประเพณี พิธีมงคล และวันสำคัญของไทยว่า

> คติที่มาเกี่ยวกับวันลอยกระทงมีอยู่หลายตำนาน ดังนี้
> 1. การลอยกระทง เพื่อขอขมาแก่พระแม่คงคา
> 2. การลอยกระทง เพื่อบูชาพระผู้เป็นเจ้าตามคติพราหมณ์ คือบูชาพระนารายณ์ซึ่งบรรทมสินธุ์อยู่ในมหาสมุทร
> 3. การลอยกระทง เพื่อต้อนรับพระพุทธเจ้า ในวันเสด็จกลับจากเทวโลก เมื่อครั้งเสด็จไปจำพรรษาอยู่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เพื่อทรงเทศนาอภิธรรมโปรดพระพุทธมารดา
> 4. การลอยกระทง เพื่อบูชาพระพุทธบาทของพระพุทธเจ้า ที่หาดทรายริมแม่น้ำนัมมทานทีเมื่อคราวเสด็จไปแสดงธรรมโปรดในนาคพิภพ
> 5. การลอยกระทง เพื่อบูชาพระจุฬามณีบนสวรรค์ ซึ่งเป็นที่บรรจุพระเกศาของพระพุทธเจ้า
> 6. การลอยกระทง เพื่อบูชาท้าวพกาพรหม บนสวรรค์ชั้นพรหมโลก
> 7. การลอยกระทง เพื่อบูชาพระอุปคุตตะเถระ ซึ่งบำเพ็ญเพียรบริกรรมคาถาอยู่ในท้องทะเลลึกหรือสะดือทะเล
>
> สรุปเหตุผลในการลอยกระทง โดยทั่วไปมีดังนี้
> 1. เพื่อขอขมาแก่พระแม่คงคา เพื่อบูชารอยพระพุทธบาทและบูชาเทพเจ้า ตามคติความเชื่อ
> 2. เพื่อรักษาขนบธรรมเนียมของไทยไว้ มิให้สูญหายไปตามกาลเวลา
> 3. เพื่อรู้ถึงคุณค่าของน้ำหรือแม่น้ำลำคลอง อันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต

ชื่อของงานลอยกระทงในวันเพ็ญเดือนสิบสองนี้ จึงมีชื่อเรียกกันหลากหลาย และมีพิธีกรรม ประเพณีปลีกย่อยต่างๆกันออกไป ได้แก่ ชาวเหนือ เรียกว่างานยี่เป็ง ชาวอิสานเรียกงานไหลเรือไฟ ชาวจังหวัดสุโขทัย เรียก เทศกาลเผาเทียนเล่นไฟ หรือพิธีจองเปรียงเทศกาลลอยกระทงของสุโขทัยในสมัยโบราณ เป็นต้น แต่ทั้งนี้ในปัจจุบันการลอยกระทงก็ยังเป็นที่นิยมลอยกระทงดอกไม้ที่ตกแต่งสวยงาม จุดเทียน ธูป เพื่อลอยสู่แม่น้ำลำคลอง

เป็นที่น่าสังเกตในระยะนี้ว่า *“พิธีลอยโคม(ยี่เป็ง)”* ของทางเหนือนั้นปัจจุบันเป็นประเพณีหนึ่งที่ถูกหยิบยกเอาเฉพาะส่วนการลอยโคม หรือ *“ว่าวควัน”* หรือ *“ว่าวฮม”* ขึ้นสู่ท้องฟ้ามาประกอบกับงานอื่นๆ และงานเทศกาลอื่นๆ อีก เช่น งาน “รำลึก1ปีเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิ” ที่จัดขึ้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2548 ที่จังหวัดพังงา งาน “เปิดฟ้าปีใหม่ ประชาไทยครองธรรม” หรืองานปีใหม่ซึ่งจัดขึ้นที่พุทธมณฑล จ.นครปฐม โดยสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นต้น (ภาพชุดที่ 4) โดยทั้งสองงานได้นำเสนอการลอยโคมขึ้นมาเป็นครั้งแรก ควรจะมีการยึดถือเป็นประเพณีสืบต่อไปหรือไม่ หรือจะมีการนำไปใช้ในงานเทศกาลอื่นหรือไม่ เป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาให้ถ้วนถี่ต่อไป

<u>งานเย็นทั่วหล้ามหาสงกรานต์</u> – สงกรานต์เป็นคำสันสกฤต หมายถึงการเคลื่อนย้าย ซึ่งเป็นการอุปมาถึงการเคลื่อนย้ายของการประทับในจักรราศี หรือคือการเคลื่อนขึ้นปีใหม่ในความเชื่อของไทยและบางประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เดิมเป็นพิธีกรรมที่เกิดขึ้นในสมาชิกในครอบครัว หรือชุมชนบ้านใกล้เรือนเคียง แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนไปสู่สังคมในวงกว้าง และมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนทัศนคติ และความเชื่อไป ก่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและสภาพแวดล้อมกายภาพและธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไป สัญลักษณ์ทางธรรมชาติที่เคยใช้เป็นองค์ประกอบหลักในพิธี ได้แก่ การใช้น้ำเป็นตัวแทนสืบเนื่องแก้กันของฤดูร้อน ที่อาทิตย์เคลื่อนเข้าสู่ศกใหม่ ประพรมให้เกิดความชุ่มชื่นเบิกบาน เพื่อเป็นการขอพรจากผู้ใหญ่ การรำลึกและกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับ การสรงน้ำพระที่นำสิริมงคลมาสู่ตนเพื่อให้เป็นการเริ่มต้นปีในความเชื่อดั้งเดิม มีพัฒนาการและมีแนวโน้มว่าได้มีการเสริมเติมแต่งจนคลาดเคลื่อนบิดเบือนไปมาก

ปัจจุบันนี้นั้นเกิดการประโคมประชาสัมพันธ์เพื่อประโยชน์ด้านเม็ดเงิน (ปัจจัยทางเศรษฐกิจ) จากการท่องเที่ยว ตั้งชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า ‘Water Festival’ เป็นภาพของการใช้น้ำเพื่อแสดงความยิ่งใหญ่อลังการ ซึ่งทำให้ความมุ่งหมายเดิมเปลี่ยนแปลง ไปสัญลักษณ์ของพิธีเปลี่ยนแปลงไปเป็นน้ำพุพญานาคกลางถนนใหญ่ ที่ไม่ได้เกี่ยวกับครอบครัวและบรรพบุรุษใดที่ความเชื่อดั้งเดิมมุ่งเน้นให้เกิดการกลับบ้าน

เพื่อกราบเยี่ยมพ่อแม่ปู่ย่าตายาย อีกทั้งน้ำในบางพื้นที่ถูกใช้เหมือนอาวุธที่ห้ำหั่นทำร้ายกัน ราวสงครามย่อยๆ (ภาพชุดที่ 1) แม้ความหมายดั้งเดิมยังมีอยู่ แต่ไม่ได้ถูกส่งเสริม และถูกปัจจัยอื่น เช่น ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมาเป็นตัวผลักดัน ทำให้ความสำคัญลดน้อยไปกลายเป็นองค์ประกอบรอง จะเห็นได้ว่าภาพลักษณ์ของประเพณีสงกรานต์ของเราในปัจจุบันนั้น เริ่มจากพื้นที่ที่ถูกเลือกให้เป็นพื้นที่จัดงาน สื่อเน้นให้เห็นวัตถุประสงค์ที่ไม่เกี่ยวกับรากเหง้าของประเพณีเดิมแต่อย่างใด

<u>งานวันวิสาขบูชาประจำปี 2548</u> – เป็นที่น่าสนใจว่าปีพุทธศักราช 2548 เป็นปีที่งานวันวิสาขบูชาเป็นประเด็นที่กล่าวถึงมาก่อนล่วงหน้าเป็นเดือนๆ นับตั้งแต่กลุ่มผู้จัดที่มีความขัดแย้งกันว่าผู้ใดจะเป็นแกนนำ หรือแกนนำร่วมกัน จนล่วงมาถึงแนวทางของกิจกรรมที่จัดให้มีขึ้น อีกทั้งนอกจากความสำคัญตามศาสนาของวันวิสาขบูชาที่เป็นวันประสูติ ตรัสรู้และปรินิพพานของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ในปีนี้ยังจัดเป็นวันส่งเสริมพระพุทธศาสนา มีกิจกรรมมากมายเกิดขึ้นที่ท้องสนามหลวง ได้มีการจัดให้มีกิจกรรมทั้งที่เกี่ยวและไม่เกี่ยวกับเนื้อหาของวันวิสาขบูชา กิจกรรมที่ขอนำมาเป็นกรณีศึกษาว่าเหมาะสมหรือไม่ คือ *“กิจกรรมการวิ่งสมาธิ”* จัดโดย สสส. ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้ :

> สมาพันธ์ชมรมวิ่งเพื่อสุขภาพไทย ได้ร่วมกับชมรมวิ่งเพื่อสุขภาพเครือข่ายทั่วประเทศ หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน จัดกิจกรรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพ “วิ่งวิสาขะ พุทธบูชา” โดยได้รับการสนับสนุนด้วยดีจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) การจัดกิจกรรม “วิ่งวิสาขะ พุทธบูชา ถือศีลห้า ลดละอบายมุข” จึงมีความมุ่งหวังที่จะสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองให้มีสุขภาพดี เพื่อเป็นพื้นฐานของจิตใจที่ดี สามารถควบคุมและดูแลตนเองให้ปลอดจากอบายมุขได้ ตามหลักคำสอน “ความไม่มีโรค คือลาภอัน ประเสริฐ” ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั่นเอง
>
> [มติชน วันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2548 ปีที่ 28 ฉบับที่ 9925]

และ *“กิจกรรมโครงการหนึ่งคนหนึ่งสัจจะ ปฏิบัติบูชาวันวิสาขบูชา”* (เลียนนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่เคยได้รับความนิยม) โดย dharmastation.org หรือศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) อันเป็นองค์กรมหาชนในกำกับของรัฐบาล มีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมพุทธศาสนา โดยใช้สื่อสมัยใหม่ เช่น โครงการ “สร้างสังคมศานติสุข พ้นทุกข์ร่วมกัน” ซึ่งเป็นการให้ความรู้และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรวมพลังตั้งสัจจะอธิษฐานเพื่อการปฏิบัติบูชา โดยจะมีการประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่ออินเตอร์เน็ต ที่เว็บไซต์ www.dharmastation.org ที่จะสร้างกระแสสัจจะอธิษฐานให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยผ่านเครื่องมือต่างๆ เช่น อีการ์ด เว็บบอร์ด โพลล์ ไดอารี่

ดี – เดี๋ยว (‘ดี-เดี๋ยว’ เป็นตัวมาสคอตสัญลักษณ์ของโครงงาน-ผู้เขียน) โดยมุ่งหวังที่จะเป็นคลังความรู้ และเป็นฐานชุมชนออนไลน์ด้านพุทธศาสนา

นอกจากการนำเอาสื่อใหม่ๆ มาใช้แล้วยังสามารถแยกแยะออกเป็นลักษณะวิธีการทางการตลาดและประชาสัมพันธ์ต่างๆ ที่ดูแตกต่างจากกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมที่เคยเป็นมา เช่น “กิจกรรมขายดอกบัวบูชาพระสารีริกธาตุ ขายข้าวทิพย์ ขายช่องเคเบิ้ลทีวี” ดังที่คัดจากรายงานข่าวดังนี้ :

> คณะกรรมการจัดวิสาขบูชาเผยงานคึกคัก เชื่อมีประชาชนเข้าร่วมงาน 500,000 คน แค่วันที่สองมีการบริจาคเช่าดอกบัวบูชาพระสารีริกธาตุจนแน่นลานพิธีสนามหลวง คาด 7 วันต้องใช้ถึงแสนดอก หน่วยงานหลายแห่งขายข้าวทิพย์ห่อละ 20 ขณะที่วัดธรรมกายมาตั้งบู๊ธใกล้กับกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม เพื่อขายสมาชิกเคเบิลทีวีดาวเทียมธรรม...
> ในการจัดกิจกรรมสัปดาห์วันวิสาขบูชาครั้งนี้ได้มีการออกบู๊ธเคเบิลทีวี DMC Channel หรือโครงการดาวธรรม ของมูลนิธิวัดพระธรรมกาย จ.ปทุมธานี ติดกับบู๊ธของกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม เพื่อเชิญชวนประชาชน พุทธศาสนิกชนให้เข้ามาสมัครเป็นสมาชิก โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายการตลาดของ DMC Channel ระบุว่า การสมัครเป็นสมาชิกจะเสียค่าใช้จ่ายเพียง 5,500 บาทตลอดชีพจะมีการติดตั้งจานดาวเทียมรับสัญญาณให้พร้อมตัวรับสัญญาณ ซึ่งผู้สมัครสมาชิกภายในงานนี้จะได้รับของแถมเป็นร่ม...
>
> [มติชน หน้า 1 วันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2548 ปีที่ 28 ฉบับที่ 9930]

จนจะเห็นได้ว่ามีหลายๆ เสียงเริ่มทักท้วง บ้างก็สนับสนุนงานนี้ โดยเฉพาะในประเด็นอันเกิดจากการใช้ทุนการตลาดนำวัฒนธรรม แม้ว่าการโฆษณาประชาสัมพันธ์อาจเป็นกุศโลบายหนึ่งที่อาจทำให้คนเข้าหาธรรมะได้ แต่สุชาติ ศรีสุวรรณ (2548) ได้ท้วงติงเชิงเสนอแนะไว้เช่นกันว่า *“อย่าให้วิสาขบูชาอันยิ่งใหญ่กลายเป็น**อีเวนต์มาเก็ตติ้ง**หนึ่งที่จะไปขยายความเติบโตของ**วัตถุนิยม สนองประโยชน์ของทุนนิยม**”*

> “วิสาขบูชา ซึ่งเป็นวันรำลึกถึงพระพุทธเจ้า ควรจะปลุกให้ผู้คนได้มองเห็นแนวทางนี้แนวทางที่เห็นหัวใจของพุทธศาสนาอาจจำเป็นที่จะต้องเริ่มที่พิธีกรรมและการแห่แหนเฉลิมฉลอง แต่ผู้จัดจะต้องตระหนักร่วมกันว่าสิ่งนั้นเป็นแค่เปลือก หรือการเริ่มต้น หนทางที่แท้จริงควรจะมุ่งไปที่หัวใจของพระพุทธศาสนา ซึ่งได้แต่ภาวนา ว่าผู้จัดซึ่งก็คือรัฐบาล อย่าได้ไปยึดติดกับพิธีการและการเฉลิมฉลอง เสียจนพาวิสาขบูชาห่างไกลจากหัวใจของพุทธศาสนายิ่งขึ้น การนำวิสาขบูชามาเป็นส่วนหนึ่งของการโปรโมตการท่องเที่ยวนั้น ทางหนึ่งอาจจะดี ตรงที่ทำให้วิสาขบูชาแพร่หลายมากขึ้น แต่แพร่หลายไปทางไหนนั้นเป็นเรื่องที่ควรระวัง อย่าให้ที่สุดแล้ว วิสาขบูชาอันยิ่งใหญ่กลายเป็นอีเวนต์มาเก็ตติ้งหนึ่งที่จะไปขยายความเติบโตของวัตถุนิยม สนองประโยชน์ของทุนนิยม”
>
> [มติชน หน้า 2 คอลัมน์ สถานีคิดที่ 12 โดย สุชาติ ศรีสุวรรณวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2548 ปีที่ 28 ฉบับที่ 9930]

<u>เทศกาลตามความเชื่อของต่างประเทศในไทย</u> – ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์นี้จะสังเกตได้ว่าเทศกาลต่างๆ ในต่างประเทศได้เผยแผ่มาสู่ประเทศไทย พร้อมทั้งเกิดการสนองรับเอาเทศกาลนั้นมาเป็นสากล โดยไม่มีขอบเขตทางด้านความแตกต่างด้านเชื้อชาติและศาสนา ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนมาช่วงเวลาหนึ่งแล้วได้แก่ เทศกาลคริสต์มาส วาเลนไทน์ ฮาโลวีน และเทศกาลขอบคุณพระเจ้า 'ธันยาวาท' ส่วนใหญ่เทศกาลต่างๆ เหล่านี้ถูกจัดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์เพื่อการเฉลิมฉลองโดยไม่มีมิติทางวัฒนธรรมและความเชื่อเข้ามาเกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าเทศกาลขอบคุณพระเจ้าในอเมริกาเป็นวันที่ครอบครัวซึ่งแยกย้ายกันออกไปต่างถิ่นฐานจะกลับมาเจอกัน มีกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว ซึ่งอาจจะเป็นการร่วมกันประกอบอาหารเย็นที่มีส่วนประกอบหลักเป็นไก่งวงทั้งตัว แล้วรับประทานร่วมโต๊ะพูดคุยไต่ถามทุกข์สุข สวดมนต์ การพักผ่อนปิกนิกในสวนสาธารณะหรือรีสอร์ตกับครอบครัว การออกไปร่วมกิจกรรม เช่น ไปโบสถ์ ฟังคอนเสิร์ต พาเหรด แล้วจบลงด้วยการรับประทานอาหารร่วมกัน แต่งานขอบคุณพระเจ้าในประเทศไทยมักจะเฉลิมฉลองในร้านอาหารในโรงแรมเป็นส่วนหนึ่งของการแนะนำเมนูไก่งวงของร้านอาหารนั้น แต่ขาดเนื้อหาอื่นๆ เกี่ยวกับครอบครัวไป เทศกาลของทางตะวันตกที่ดูจะบิดเบือนไปมากที่สุดที่ประเทศไทยรับมาในกลุ่มนี้ น่าจะเป็นเทศกาลฮาโลวีน ประเด็นหลักของการจัดงานฮาโลวีนของไทยคือความหมายเกี่ยวกับ "ผี" เท่านั้น ซึ่งที่จริงแล้วฮาโลวีนจะจัดในช่วงหลังเทศกาลเก็บเกี่ยว (Harvest) และเป็นสัปดาห์ของเทศกาลที่เกี่ยวข้องกันจนเกือบจะแยกจากกันไม่ได้ สัญลักษณ์ของงานทั้งสองจึงเป็นผลิตผลทางการเกษตรที่เก็บเกี่ยวกันก่อนที่ฤดูหนาวจะเข้ามาถึง ได้แก่ ฟางข้าว ซังข้าวโพด หุ่นไล่กา และฟักทอง เทศกาลเก็บเกี่ยวจะมีการละเล่นในไร่ ในฟาร์ม รับประทานอาหารพื้นถิ่นที่ทำสดๆ จากผลิตผลการเกษตร เน้นที่การเฉลิมฉลองสนุกสนานเป็นงานที่สามารถมีส่วนร่วมได้

2. เทศกาลที่เกี่ยวกับการเฉลิมฉลอง

เทศกาลงานเฉลิมฉลองนี้เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของบุคคล สถานที่ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเมืองนั้นๆ เช่น งานกาญจนาภิเษก งานเฉลิมฉลอง

<u>งานเฉลิมฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ 222 ปี</u> – จัดขึ้นในช่วงเดือนเมษายน ปี พ.ศ.2547 เป็นงานใหญ่อีกงานหนึ่งหลังจากงานฉลองกรุงเทพฯ 200 ปีเมื่อปี พ.ศ.2525 ลักษณะของงานเฉลิมฉลองในปี พ.ศ.2547 นี้มีความพยายามที่จะใช้ศักยภาพความเป็นเมืองเก่าและแนวคิด 'Nostalgia' ย้อนสู่อดีตเดิมของกรุงรัตนโกสินทร์เท่าที่จะทำได้ ไม่ว่าจะเป็นพิธีโล้ชิงช้าที่นำขึ้นมาใหม่ ร้านอาหารบรรยากาศโบราณ การแสดงดนตรีและการละเล่น

แบบไทยๆ รถลาก เป็นต้น (ภาพชุดที่ 2) การจัดย่านต่างๆ ในเมืองเก่าให้คงความเป็นอยู่แบบที่เคยเป็นมาในอดีตโดยเสริมแต่งเติมขึ้นมาบ้าง ถือเป็นแนวความคิดที่น่าสนใจ แม้ว่าอาจเกิดขึ้นเฉพาะช่วงสัปดาห์ของการจัดงานก็ตาม

งานเฉลิมฉลอง นับถอยหลังเข้าสู่ปี พ.ศ. ใหม่ (งานเคาท์ดาวน์ / countdown) – คาดว่าเข้ามาในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2543 หรือ ค.ศ. 2000 เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองสหัสวรรษใหม่ คือปี ค.ศ. 2000 นั่นเอง เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบประเพณีการเฉลิมฉลองปีใหม่ แบบเดิมๆ ของไทยที่เป็นการรับพรจากผู้นำศาสนาแต่ละศาสนา และร่วมร้องเพลงพระราชนิพนธ์พรปีใหม่ และมีการจุดดอกไม้ไฟเฉลิมฉลองกันเป็นกลุ่มย่อยๆ ไปทั่วเมือง กลายเป็นการจัดมหกรรมเคาท์ดาวน์ตามสถานที่รวมคนจำนวนมากที่ต่างๆ เช่น ห้างสรรพสินค้า สนามกีฬา ลานคนเมือง และอื่นๆ มีการจัดแสดงดนตรี การแสดงร่วมอวยพรจากดารานักร้อง งานจับฉลาก งานจุดพลุและดอกไม้ไฟอย่างยิ่งใหญ่ และในปี พ.ศ. 2549[5] นี้งานนับถอยหลังเข้าสู่ปีใหม่มีหลากหลายรูปแบบ โดยหลากหลายองค์กร ที่น่าสนใจและแตกต่างกันนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว เช่น

งาน “ต้อนรับปีใหม่กับกรุงเทพมหานคร” ณ บริเวณท้องสนามหลวง โดยกองการท่องเที่ยว สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร โดยมีนายอภิรักษ์ โกษะโยธิน ผู้ว่าฯ กทม. เป็นประธานร่วมเฉลิมฉลองต้อนรับเทศกาลปีใหม่แบบไทยๆ ด้วยการแสดง แสง สี เสียง ชุด “รากอารยธรรมแห่งมหานคร” เป็นการแสดงที่บอกเล่าประวัติศาสตร์ความเป็นมาของกรุงเทพฯ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 แบ่งออกเป็น 3 รอบ รอบละ 45 นาที นอกจากนั้นยังมีการแสดงวงสุนทราภรณ์ การแสดงระนาด 6 ราง การแสดงของนักเรียนจากกรุงเทพฯ และการขับร้องประสานเสียง ส่วนช่วงเคานต์ดาวน์นับถอยหลังรับปีใหม่จะเป็นการจุดเทียนและร่วมกันอธิษฐานทั้งแขกผู้มีเกียรติและประชาชนที่มาร่วมงาน และต่อเนื่องจนช่วงเช้าของวันที่ 1 มกราคม 2549 จะมีพิธีตักบาตรพระสงฆ์ จำนวน 999 รูป

งาน “กิจกรรมไหว้พระเสริมสิริมงคล 9 สถานที่ศักดิ์สิทธิ์” ประกอบด้วย วัดกัลยาณมิตร วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร, วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร (วัดโพธิ์), วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว), วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร, วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร (วัดแจ้ง), วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง และศาลเจ้าพ่อเสือ

[5] เรียบเรียงและรวบรวมจากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ และหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ ฉบับวันที่ 1 ม.ค. 2549

งาน “เปิดฟ้าปีใหม่ ประชาไทยครองธรรม” ณ บริเวณกลางหน้าลานองค์พระประธานพุทธมณฑล โดยในช่วงค่ำมีการนิมนต์พระสงฆ์ 1,250 รูป สวดเจริญชัยมงคลคาถาไปจนถึงกลางดึกข้ามวันใหม่ นอกจากนี้ยังมีการบรรยายธรรม แสดงพระธรรมเทศนาปุจฉา-วิสัชนา 3 ธรรมาสน์ โดยพระโสภณธรรมวาที วัดประยุรวงศาวาส พระครูปลัดสุวัฒนสุตคุณ วัดไร่ขิง และพระครูสิริธรรมภาณ วัดละหาร รวมทั้งยังมีการแหล่บันเทิงธรรมของศิลปินแห่งชาติชินกร ไกรลาศ และลิเกธรรมะโดยคณะของไชยา มิตรชัย โดย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี มาร่วมเป็นประธานปล่อยโคมประทีปขึ้นสู่ท้องฟ้าในช่วงก่อนจะเริ่มเข้าสู่ปีใหม่

งาน “ไอทีวี สวัสดีปีใหม่ 2006” ณ บริเวณท่าเทียบเรือ เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี โดยสถานีโทรทัศน์ไอทีวีร่วมกับเมืองพัทยาร่วมจัดงานในรูปแบบสนุกสนาน พร้อมกิจกรรมบันเทิงและขบวนพาเหรดประชาสัมพันธ์งานจากเหล่าดาราและศิลปินรอบเมืองพัทยา ในงานมีการออกร้านขายของที่ระลึกและเทศกาลอาหารทะเลจากร้านค้าชั้นนำของเมืองพัทยา การเล่นเกมแจกของรางวัล ถ่ายรูปกับดาราและศิลปินจากรายการของทางสถานีฯ มีการแสดงคอนเสิร์ต การแสดงทอล์กโชว์ และการจุดพลุไฟ

งาน “Parc Live! 06” ครั้งแรกของ “เวิลด์ เคานต์ดาวน์ ทูเกตเตอร์” ที่ศูนย์การค้าสยามพารากอน ร่วมกับ บริษัทโทรศัพท์ ทรู คอร์ปอเรชั่น (มหาชน) จำกัด จัดงานด้วยแนวคิดการเป็นครั้งแรกของเวิลด์เคานต์ดาวน์ในเมืองไทย มีรายการ พบกับ 6 ดีเจจาก 6 ไทม์โซนของโลก พร้อมด้วยการแสดงจากศิลปิน นักแสดง และนักร้องชั้นนำของไทยและของโลก รวมกว่า 500 คน พร้อมอาหารนานาชาติและเครื่องดื่มและจับรางวัล

ทั้งนี้ ททท. ได้เป็นเจ้าภาพจัดงานทั่วประเทศในรูปแบบมหกรรมงานบันเทิง งาน “2549 ไทยแลนด์ เคานท์ดาวน์” (2006 THAILAND COUNT DOWN) ร่วมกับภาคเอกชนพร้อมกัน 9 จุดใหญ่ทั่วประเทศ ตั้งแต่ทางภาคเหนือ

1. จังหวัดเชียงใหม่ จัดงานบริเวณข่วงประตูท่าแพ อ.เมือง เชียงใหม่ ถนนท่าแพตลอดสาย มีกิจกรรมมากมาย ทั้งถนนสายอาหารทั้งของไทยและต่างประเทศ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ถนนสายดนตรี และลานแสดงบันเทิง ส่วนที่บริเวณพระธาตุดอยสุเทพ ก็มีนักท่องเที่ยวชาวไทยนับหมื่นหลั่งไหลขึ้นไปสักการะบูชาเนืองแน่นตลอดทั้งวัน

2. งานชนเผ่าไทยแม่ฮ่องสอน ณ บริเวณอำเภอปาย ที่มีชนเผ่าไทยแม่ฮ่องสอน มาร่วมร้องเพลง “แม่ฮ่องสอนแดนไพร” ทั้งทำนองภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

3. งานสองฝั่งโขงสามแผ่นดินภาคอีสานจัดที่ จ.อุบลราชธานี บริเวณสวนสาธารณะกุดปลาขาว อ.วารินชำราบ เป็นงาน "รับตะวันใหม่ก่อนใครในสยาม" มีกิจกรรมตั้งแต่ช่วงเช้า เนื่องจาก จ.อุบลราชธานี ถือเป็นจังหวัดแรกของประเทศไทยที่สามารถสัมผัสแสงของพระอาทิตย์ได้ก่อนใคร

4. ที่จังหวัดมุกดาหาร จัดงานที่บริเวณริมแม่น้ำโขง เขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร นอกจากจะมีพิธีเฉลิมฉลองนับถอยหลังแล้ว ยังมีกิจกรรมการแสดงศิลปวัฒนธรรม "สองฝั่งโขงสามแผ่นดิน" ซึ่งเป็นการแสดงศิลปวัฒนธรรมของชาวมุกดาหาร ชาวสะหวันนะเขต (สปป.ลาว) และชาวกวางตรี(เวียดนาม) รวมทั้งมีงานมหกรรมอาหารไทย-อินโดจีน อาหารชนเผ่าพื้นเมืองต่าง ๆ ทั้ง 8 เผ่า นอกจากนี้บริเวณสะพานมิตรภาพไทย-ลาว อ.เมือง จ.หนองคาย ก็มีนักท่องเที่ยวจากทั่วสารทิศทยอยมาเที่ยวไม่ขาดสาย

5. งาน "นับถอยหลังริมชายทะเล" จัดขึ้นบริเวณ ริมทะเลพัทยา คือที่จ.ชลบุรี จัดบริเวณท่าเทียบเรือ (แหลมบาลีฮาย) พัทยาใต้ อ.บางละมุง

6. งาน "นับถอยหลังริมชายทะเล" ริมฝั่งทะเลอันดามัน บริเวณหาดป่าตอง จ.ภูเก็ต โดยคับคั่งไปด้วยบรรดานักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมาร่วมงานฉลองวันปีใหม่กันอย่างคึกคักเป็นที่สนุกสนาน เกือบทุกคนร่วมกิจกรรมรอเวลาเคานท์ดาวน์พร้อมกันอย่างพร้อมเพรียง บรรยากาศค่อนข้างเป็นที่ประทับใจ โดยมีกำลังตำรวจ และทหารเรือมาคอยดูแลความปลอดภัยใกล้ชิด

7. งาน "Night Paradise and Hadyai" บนถนนเสน่หานุสรณ์ ใจกลาง เมืองเทศบาล หาดใหญ่ มีกิจกรรมหลากหลาย รูปแบบไม่ว่าจะเป็น โชนเต้น ดื่ม และปาร์ตี้สนุกสนาน นอกจากนี้ยังมีการประกวด Miss Night Paradise & Countdown และขบวนแห่แบบคานิวัล กว่า 40 ขบวนแห่ไปรอบๆ เมือง แม้จะมีฝนโปรยปรายลงมาแต่ก็ไม่เป็นอุปสรรคกับนักท่องเที่ยว สำหรับในปีนี้ตามสถานบันเทิงบริเวณด่านนอกบ้านไทยจังโหลน และด่านปาดังเบซาร์ อ.สะเดา มีนักท่องเที่ยวชาวมาเลย์ สิงคโปร์ เดินทางมาเที่ยวคึกคักเป็นพิเศษ

8. งาน "ถ่ายทอดสด 6 โซนทั่วโลก" บริเวณลานอเนกประสงค์ หน้าเซ็นทรัลเวิลด์พลาซา ถนนราชดำริ สี่แยกราชประสงค์ และบรรยากาศย่านดังกล่าวเต็มไปด้วยความสวยงาม เนื่องจากบรรดาผู้ประกอบการ ห้างร้าน และโรงแรมต่างพร้อมใจตกแต่งประดับประดาดวงไฟสว่างไสวสีสันสวยงามตระการตาประทับใจต่อผู้พบเห็นยิ่งนัก ในงานมีศิลปินนักร้องนักแสดงเกือบทุกค่ายทยอยมาร่วมงานกันตั้งแต่ช่วงหัวค่ำแบบไม่ขาดสาย

9. งาน "ไชโยปีใหม่ 2549" ณ สนามศุภชลาศัยกรีฑาสถานแห่งชาติ มีการแสดงดนตรี การแสดงแฟชั่นโชว์ รวมถึงการให้ผู้เข้าร่วมงานมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ บนอัฒจันทร์ นอกจากนี้ได้จัดให้มีการจับรางวัลเพื่อมอบเป็นของขวัญปีใหม่ให้กับประชาชนที่มีร่วมงาน ซึ่งสามารถส่งไปรษณียบัตรเขียนคำว่า "ไชโยปีใหม่ 2549" ส่งไปที่ตู้ปณ. 2549 กทม. 99999

[เรียบเรียงและรวบรวมจากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ และหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ ฉบับวันที่ 1 ม.ค. 2549]

3. เทศกาลที่สะท้อนพัฒนาการของสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชน

งานเทศกาลประจำเขตในหลายๆ เขตของกรุงเทพฯจะสะท้อนภาพของเทศกาลประเภทนี้ได้ดี เช่น งานวันสามแพร่ง (แพร่งนรา แพร่งภูธร แพร่งสรรพศาสตร์) งานถนนสายไม้ งานเทศกาลอาหารนานาชาติ ฯลฯ (ภาพชุดที่ 3)

<u>ถนนสายไม้ของย่านประชานฤมิตร (ตรอกข้าวหลาม)</u> - เทศกาลนี้จัดขึ้นบริเวณซอยเล็กๆ ที่เป็นย่านขายผลิตภัณฑ์จากไม้และเฟอร์นิเจอร์ย่านบางโพ เรียกว่า ซอยประชานฤมิตรได้มีการริเริ่มในสมัยผู้ว่า ดร. พิจิตต รัตตกุล ได้จัดให้มีต่อเนื่องในปีนี้เป็นครั้งที่ 6 โดยกลุ่มชาวบ้านในเขตบางซื่อและการรวมกลุ่มของประชาคมและร้านผลิต/ค้าขายเฟอร์นิเจอร์จากไม้ในบริเวณ ร่วมกับเขตบางซื่อ มีการปิดถนนในวันเสาร์อาทิตย์ในช่วงเดือนมกราคม ระหว่างเวลา 10:00-23:00 น. ภายในงานมีการจำหน่ายสินค้าเครื่องเรือน อุปกรณ์ตกแต่งบ้าน และงานแกะสลักไม้ต่างๆ ในราคาถูก การประกวดแข่งขันงานแกะสลักไม้ การแสดงศิลปะวัฒนธรรมไทยของเยาวชน และนักเรียนในพื้นที่ เขตบางซื่อ การแสดงดนตรี มหรสพต่างๆ การจำหน่ายอาหารจากร้านอาหารที่มีชื่อเสียงของเขตบางซื่อ การฝึกอาชีพระยะสั้น โดยสำนักงานพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร และกิจกรรมจิตรกรวาดภาพเหมือน เป็นต้น

<u>งานเทศกาลอาหารนานาชาติเขตวัฒนา</u> - เทศกาลอาหารนานาชาติเขตวัฒนาปีนี้เป็นครั้งที่ 4 งานจัดระหว่างวันที่ 22-24 เมษายน 2548 เวลา 16:00-23:00 น. ณ บริเวณซอยทองหล่อ 18 ซึ่งเป็นพื้นที่ถนนซอยใกล้กับกลุ่มย่านร้านอาหาร ห้างสรรพสินค้าชื่อดัง และธุรกิจหลายห้างร้านในย่านนั้น การจัดงานนอกจากอาหารนานาชาติซึ่งเป็นหัวข้อหลักแล้ว ยังมีโดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดงาน[6]ดังนี้

1. เพื่อการส่งเสริมและกระตุ้นธุรกิจร้านอาหารและธุรกิจที่เกี่ยวข้องในเขตวัฒนา
2. เพื่อประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตวัฒนา
3. เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ของดีเขตวัฒนา
4. เพื่อรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของอาหารที่มีต่อสุขภาพ ตลอดจนการดูแลรักษาสุขภาพที่ดี

กิจกรรมในงานประกอบด้วย

1. การออกบูธจำหน่ายอาหารนานาชาติราคาถูก โดยครั้งนี้จะมีร้านอาหารนานาชาติในเขต

[6] Website ประชาสัมพันธ์งาน http://www.interfoodfestival.com/

วัฒนามาร่วมงานมากกว่า 18 ชาติ เช่น จีน เวียดนาม เกาหลี ญี่ปุ่น อินเดีย อิตาลี ฝรั่งเศส อเมริกัน อิสลาม กรีก ออสเตรเลีย บังคลาเทศ ฯลฯ จำนวนร้านอาหารไม่ต่ำกว่า 50 ร้าน

2. การจำหน่ายสินค้าราคาถูก ของฝาก ของที่ระลึก สินค้า OTOP ต่างๆ
3. การแสดงศิลปวัฒนธรรมนานาชาติ รวมทั้งศิลปะวัฒนธรรมไทย จากสถาบันการศึกษาต่างประเทศ
4. การแสดงของดารา นักร้อง จาก จี เอ็ม เอ็ม แกรมมี่ และพิธีกรชื่อดังจาก TV สีช่อง 3
5. กิจกรรมเพื่อสุขภาพ เช่น
    - การจัดนิทรรศการให้ความรู้เรื่องอาหารและสุขภาพ
    - การตรวจสุขภาพฟรีจากโรงพยาบาลสมิติเวช และโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์
    - การเต้นแอโรบิค และการเต้นลาติน แด็นซ์
    - การนวดตัว นวดเท้า เพื่อสุขภาพ
    - การออกกำลังกายด้วยอุปกรณ์ Fitness
    - ยูโรบันจี้จั๊มพ์ที่ตื่นเต้น เร้าใจ
6. การรณรงค์ใช้น้ำมันครั้งเดียวโดยประชาชนในเขตวัฒนานำน้ำมันที่ใช้แล้วมาแลกไข่ไก่และน้ำมันพืชในงานนี้เพื่อนำน้ำมันที่ใช้แล้วไปทำน้ำมันไบโอดีเซล ต่อไป

นอกจากนี้บริษัท ห้างร้าน ผู้ประกอบการในซอยทองหล่อยังได้ร่วมต้อนรับผู้มาเที่ยวงานเทศกาลอาหารนานาชาติ ครั้งที่ 4 ด้วยการลดราคาสินค้าและบริการอีกด้วย เช่น Benz ทองหล่อ ลดราคาซ่อมรถเป็นพิเศษในช่วงงาน

ประชาชนไปเที่ยวงานนี้ได้โดยไม่เสียค่าบัตรผ่านประตูแต่อย่างใด โดยสามารถเดินทางด้วยรถไฟฟ้า BTS ลงที่สถานีทองหล่อหรือเอกมัย แล้วจะมีรถ Red Limo และรถชัตเติลบัสของ BTS รับส่งยังบริเวณงานฟรี หรือท่านจะเดินทางโดยเรือโดยสารคลองแสนแสบก็สามารถขึ้นท่าเรือทองหล่อแล้วขึ้นรถ Red Limo มาส่งบริเวณงานได้ฟรีเช่นกัน นอกจากนี้ยังมีรถโดยสารประจำทางในซอยทองหล่อวิ่งผ่านบริเวณงานตลอดเวลา หากท่านขับรถมาเที่ยวงานก็สามารถจอดรถได้ที่อาคารลิเบอร์ตี้ประกันภัย อาคารโฮมเพลส ซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงได้

การจัดงานในครั้งนี้มีการดูแลความปลอดภัยอย่างเข้มงวด โดย สน.ทองหล่อ ตำรวจท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่เทศกิจ และอปพร.เขตวัฒนา

<u>กิจกรรมมหัศจรรย์วันดอกไม้</u> (1-2 กันยายน 2544) - บริเวณสะพานพุทธฯ ปากคลองตลาดและถนนตรีเพชร มีการตกแต่งบริเวณเป็น "พรมดอกไม้ลาดพระบาท" (ขนาด 74 เมตร ยาวที่สุดในประเทศไทย) เป็นจุดดึงดูดความสนใจของงาน หน้าพระบรมราชานุสาวรีย์ รัชกาลที่ 1 และ "เสาดอกไม้" ลักษณะเป็นเสากลม 2 แท่ง แสดงถึงความเป็นปึกแผ่นของมหาจักรีบรมราชวงศ์ และกรุงรัตนโกสินทร์ มีกิจกรรมต่างๆ คือ การเดี่ยวดนตรีแจ๊ซ การจัดแสดงผลงานศิลปของนักศึกษาเพาะช่างและสถานศึกษาอื่นๆในพื้นที่ การสาธิตการจัดดอกไม้โดยวิทยาลัยในวังหญิงและ

วิทยาลัยเสาวภา กิจกรรมการสาธิตหัตถกรรมต่างๆ การจำหน่ายไม้ดอกไม้ประดับ การประกวดรถโฟล์คและเวสป้าตกแต่งด้วยดอกไม้ กิจกรรมจำลองงานวัดโบราณ ละครและการละเล่นพื้นบ้าน การบริการถ่ายภาพดิจิตอล ฯลฯ

4. เทศกาลงานรวมกลุ่มทางด้านการค้า เทคโนโลยี กีฬา หรือความสนใจเฉพาะด้าน

เพื่อการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ ได้แก่ งานกาชาด งานสินค้าเกษตร งานแสดงสินค้าหรือเทคโนโลยี เช่น งานแสดงสินค้า OTOP, งาน Exposition, Motor Expo, งานเหลียวหลังแลหน้า (งานแสดงผลงานรัฐบาล เมื่อปี พศ. 2547) การจัดงานประเภทนี้มีวัตถุประสงค์ที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป มีทั้งที่ต้องการผลกำไรตอบแทนทั้งทางตรงและทางอ้อม มักมีองค์กรแม่งานในการจัดอย่างชัดเจน ปัจจุบันจะมีบริษัทเอกชนรับจ้างจัดงานประเภทนี้ให้กับหน่วยงานต่างๆ อยู่ มักเลือกใช้พื้นที่จัดงานขนาดใหญ่ต่างๆ เช่น ในกรุงเทพจะเป็นศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ศูนย์แสดงสินค้าไบเทค บางนา ศูนย์แสดงสินค้าอิมแพค/ศูนย์กีฬาเมืองทองธานี หรือพื้นที่ที่เหมาะสมของเมืองที่มีขนาดลดหลั่นกันไป รวมไปจนถึงห้างสรรพสินค้า

5. งานมหกรรมที่เกิดขึ้นเนื่องจากการรวมตัวขององค์กรนานาชาติ

ไม่ว่าจะเป็นการประชุม APEC ที่กรุงเทพฯเป็นเจ้าภาพที่เพิ่งผ่านมาเมื่อปี พศ. 2546 หรือการประชุมธนาคารโลก (World Bank) ที่ทำให้เราได้สร้างศูนย์ประชุมสิริกิตขึ้นที่บริเวณใกล้บึงยาสูบใช้มาจนทุกวันนี้ หรือการประชุมจัดงานต่างๆ อีกหลากหลายงานที่นานาประเทศมุ่งหวังจะเป็นเจ้าภาพในการจัดงาน เพื่อผลทางด้านการท่องเที่ยว หรือการประชาสัมพันธ์ด้านความพร้อมเหมาะสมของประเทศในด้านที่เกี่ยวข้องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดมหกรรมกีฬานานาชาติ เช่น เอเชี่ยนเกมส์ โอลิมปิค การจัดงานมหกรรมประกวดความงาม เช่น มิสยูนิเวิร์ส การประชุมนานาชาติด้านธรณีพิบัติภัย การประชุมสุดยอด(Summit) ด้านความร่วมมือต่างๆ จะเห็นได้ว่ากิจกรรมและโครงสร้างกายภาพหลายๆอย่างยังคงได้ใช้ต่อเนื่องเป็นผลพลอยได้มาภายหลังงานเลิกแล้ว แต่พบว่าส่วนใหญ่การวางแผนการลงทุนมักถูกใช้ไปอย่างสูญเปล่า และไม่ยั่งยืนดังที่ กล่าวว่า เสมือน “ผักชีโรยหน้า” ซึ่งเป็นการใช้เม็ดเงินหลายสิบหลายร้อยหรือแม้นกระทั่งพันล้านอย่างไม่คุ้มค่าหรือไม่?

6. เทศกาลอื่น ๆ ที่ถูกนำเสนอใหม่ในยุคปัจจุบันจนอาจสืบเนื่องเป็นประจำต่อไป

จุดมุ่งหมายของงานแตกต่างกันออกไป อาจเป็นการรำลึกถึงเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นไม่นาน เช่น เหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย เหตุการณ์สูญเสียเช่นเหตุการณ์ 14 ตุลา หรืออาจเป็นการนำเสนอใหม่ เช่น งานถนนวัฒนธรรม งานปิดถนนคนเดิน เป็นต้น

<u>งานปิดถนนคนเดิน</u> – อริยา อรุณินท์ (2545) วิพากษ์ถนนคนเดินในประเด็นความเป็นสาธารณะไว้หลายโครงการ โดยเฉพาะโครงการปิดถนนคนเดินที่ถนนสีลม หรือโครงการ 7 มหัศจรรย์ที่สีลม (7 Wonders @ Silom Street) ว่าการปิดถนนเป็นเครื่องมือหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ให้คนตระหนักเรื่องการใช้พลังงาน มุ่งคืนชีวิตให้ชุมชนซึ่งสืบเนื่องมาจากแม่งานใหญ่คือ สจร.และ สพช. ภายใต้การกำกับดูแลของรองนายกรัฐมนตรี พิทักษ์ อินทรวิทยนันท์ (ในขณะนั้น) ซึ่งได้ให้บริษัท เจ เอส แอล เป็นผู้จัดโครงการ แต่อุปสรรคของงานคือการจัดระเบียบและการเปลี่ยนความคิดเก่าๆ ของผู้คนและผู้ค้าขาย ทำให้งานปิดถนนคนเดินเป็นการขายสินค้าเป็นส่วนใหญ่ จนละเลยวัตถุประสงค์หลักและความพอดี

<u>งานรำลึกถึงเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย 'สึนามิ'</u> – การจัดงาน "รำลึก 1 ปี สึนามิ" นี้มีทั้งงานที่ภาครัฐบาลและภาคประชาชน จัดขึ้นในพื้นที่ 7 จุด[7]ของ 4 จังหวัด อันดามัน คือ ภูเก็ต กระบี่ พังงา และตรัง (ยกเว้นระนองและสตูล) ลักษณะงาน หลากหลายตั้งแต่เช้าจรดค่ำ เริ่มจากประมาณ 09.00น. นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร พร้อมคณะ ได้เดินทางมาพบตัวแทนญาติของผู้ประสบภัยที่บริเวณสวนสาธารณะโลมาและวางช่อดอกไม้สด ที่บริเวณศูนย์รวมใจ แล้วเดินทางไปที่จังหวัดพังงาพบตัวแทนสื่อมวลชนต่างประเทศ และวางศิลาฤกษ์ที่อนุสรณ์สถานสึนามิที่บริเวณอุทยานแห่งชาติเขาหลัก-ลำรู่ ในงานเดียวกันนี้มีการแสดงดุริยางค์ เดี่ยวแซกโซโฟนและอ่านบทกวี จากนั้นในช่วงเย็นมีการประกอบพิธีไว้อาลัยผู้เสียชีวิตทั้งหมดที่หาดช่องฟ้า บางเนียง อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา ซึ่งทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี เสด็จเป็นประธาน ได้ทรงร่วมกับผู้สูญเสียปล่อยโคม ราว 5,000 โคมขึ้นสู่ท้องฟ้า ที่เกาะพีพี จ.กระบี่ มีการจัดงานแสดงดนตรี โดยบริษัท แกรมมี่ มีนายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย รองนายกรัฐมนตรี เป็นในประธานพิธี และในช่วงค่ำที่บริเวณสวนสาธารณะโลมา จังหวัดภูเก็ต ได้มีพิธีจุดเทียน 100,000 เล่ม บางส่วนได้ปักฝังลงในหลุมทราย ที่บริเวณริมหาดป่าตองระยะทาง 3 กม. โดย

[7] บางส่วนรวบรวมและเรียบเรียงจากหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ
http://www.manager.co.th/Travel/ViewNews.aspx?NewsID=9480000177369

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และกลุ่มศิลปินภูเก็ต จัดงาน "Light Up Phuket" ส่วนงานภาคประชาชน ที่ จ.พังงา ชาวบ้านบ้านน้ำเค็ม ประมาณ 200 คน ร่วมทำพิธีทำบุญตักบาตรอุทิศส่วนกุศล ให้กับผู้ที่เสียชีวิต โดยมีพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ งานของชาวบ้านบ้านน้ำเค็ม จำนวน 300 คน ได้จัดงานรำลึกเหตุการณ์ 1 ปี สึนามิ ฉบับชาวบ้านขึ้นที่บริเวณหน้าอนุสาวรีย์สึนามิบ้านน้ำเค็ม โดยใช้พื้นลาดปูนบ้านที่ได้รับความเสียหายจากคลื่นยักษ์สึนามิ เป็นเวทีการแสดง โดยมีนักแสดงเยาวชนหลากรุ่นมาร่วมเต้นประกอบเพลงหลายสิบ ทั้งมีพิธีทำบุญโดยการโยนไม้จันทน์เข้ากองไฟและปล่อยโคมไฟขึ้นสู่ท้องฟ้าในที่สุด ที่บ้านบางเนียง บริเวณที่เรือตรวจการณ์ชายฝั่ง ต.813 ขึ้นมาเกยตื้นเมื่อครั้งเหตุการณ์สึนามิ บรรยากาศเป็นไปด้วยความโศกเศร้า มีญาติผู้เสียชีวิตนับพันคนมาเข้าร่วมพิธีรำลึก โดยการวางดอกไม้สดไว้ที่แท่นวาง มีการจัดกระดานถ่ายทอดความรู้สึกไว้ให้แสดงความรำลึกถึงผู้ที่จากไป ส่วนทางสถานทูตออสเตรเลีย นาย Bill Paterson เอกอัครราชทูต พร้อมด้วยครอบครัวผู้ประสบภัยสึนามิที่เสียชีวิต จำนวน 23 คน ได้ร่วมประกอบพิธีรำลึก 1 ปี สึนามิ ที่บริเวณชายหาดป่าตอง เป็นพิธีเรียบง่าย ด้วยการวางดอกไม้สดที่บริเวณชายหาด

ภาพชุดที่ 1– แสดงเทศกาลงานเมืองประเภทที่เกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อของไทย

ภาพงานเย็นทั่วหล้ามหาสงกรานต์ ในปี 47-48 ที่เน้นความหมายของงานที่เรียกว่า Water Festival จัดโดย ททท.

**ภาพชุดที่ 2 – แสดงเทศกาลงานเมืองประเภทที่เกี่ยวกับการเฉลิมฉลอง
และที่สะท้อนพัฒนาการของสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชน**

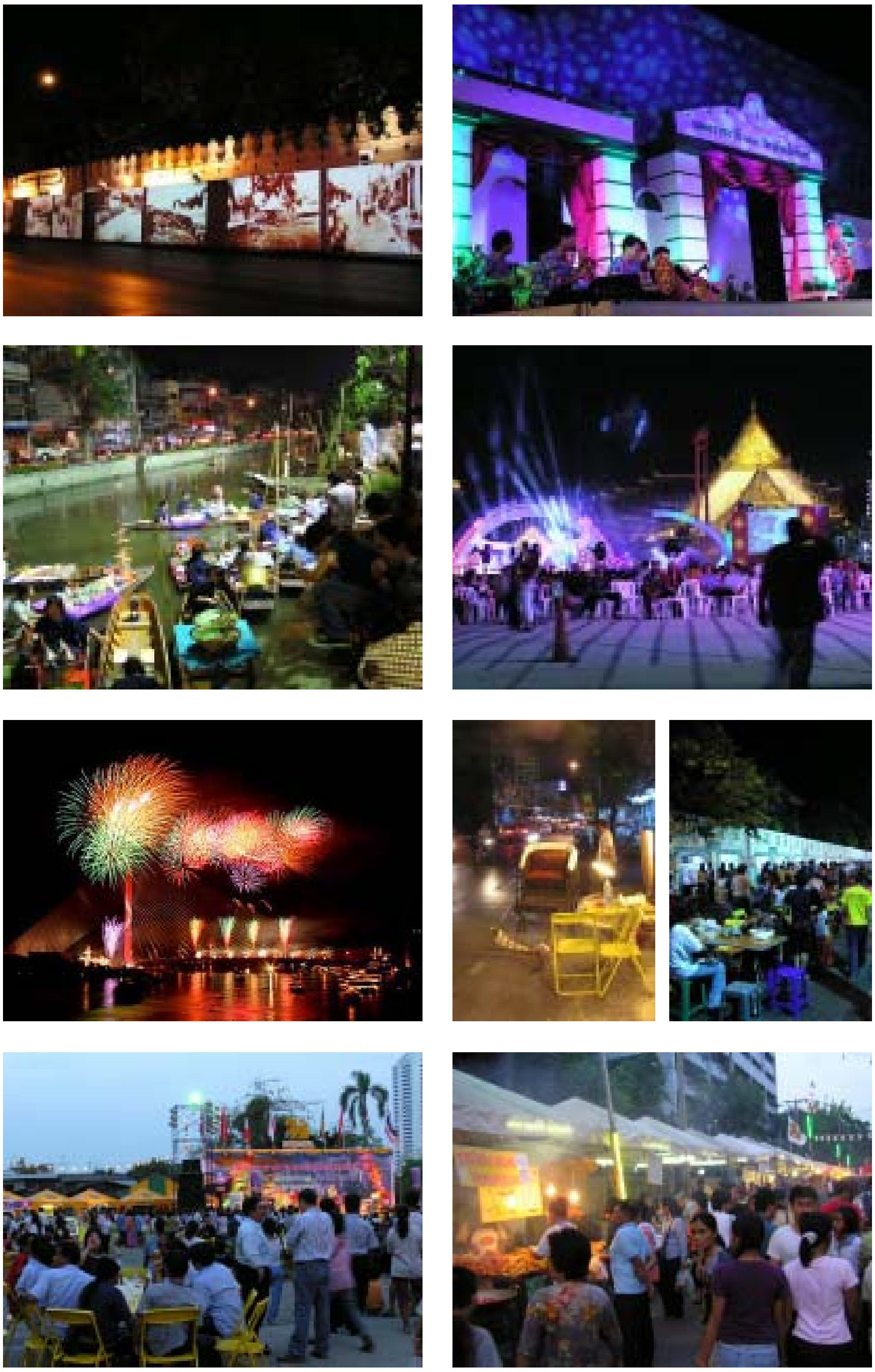

งานเฉลิมฉลองกรุงเทพ 222 ปีเมื่อ พศ. 2547 งานเทศกาลอาหารนานาชาติ เขตวัฒนา

เทศกาล งานเมือง:

ภูมิทัศน์วัฒนธรรม เพื่อความเป็นเมืองน่าอยู่

Fairs, Festival and Events : Intangible Cultural Landscape for Livable City

ภาพชุดที่ 3 – แสดงเทศกาลงานเมืองประเภทที่สะท้อนพัฒนาการของสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม และวิถีชุมชน ที่ถูกนำเสนอใหม่ในยุคปัจจุบันจนอาจสืบเนื่องเป็นประจำต่อไป

งานถนนคนเดิน และเทศกาลต่าง ๆที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบันและสืบทอดต่อไปเป็นส่วนของการแสดงเอกลักษณ์ชุมชน เช่น งานถนนสายไม้ งานมหัศจรรย์วันดอกไม้ที่ปากคลองตลาดและสะพานพระพุทธยอดฟ้า

ภาพชุดที่ 4 – เป็นรูปแบบงานแบบต่าง ๆ ทั้งที่มีความดั้งเดิม และปรับเปลี่ยนจนผิดแผกจากที่เคยนิยมสืบทอดกัน

บรรยากาศงานวันลอยกระทง(ดอกไม้) การลอยโคมไฟหรือว่าวควัน ในโอกาสต่าง ๆ งานรำลึก1 ปีเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิ งานนับถอยหลังวันขึ้นปีใหม่ ปี 2549 ที่พุทธมณฑล

ภาพชุดที่ 5 – แสดงเทศกาลงานเมืองประเภทต่าง ๆ ในต่างประเทศ

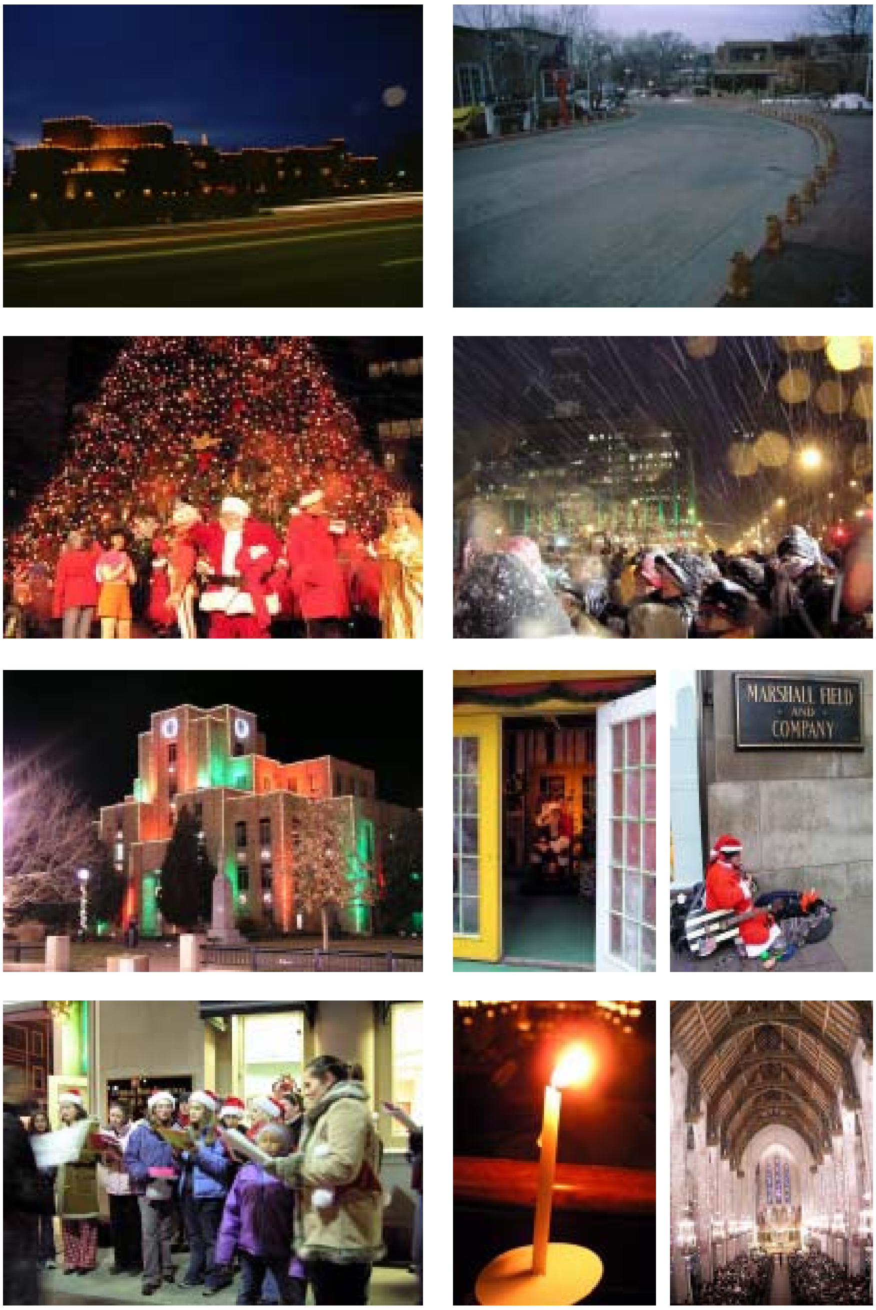

บรรยากาศงานวันคริสต์มาสแบบต่างๆ เช่น การจุดเทียนประดับถนนและอาคารของซานตาเฟ การจุดไฟต้นคริสต์มาส
บรรยากาศของผู้คนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรม

ภาพชุดที่ 6 – แสดงเทศกาลงานเมืองประเภทต่าง ๆ ในต่างประเทศ

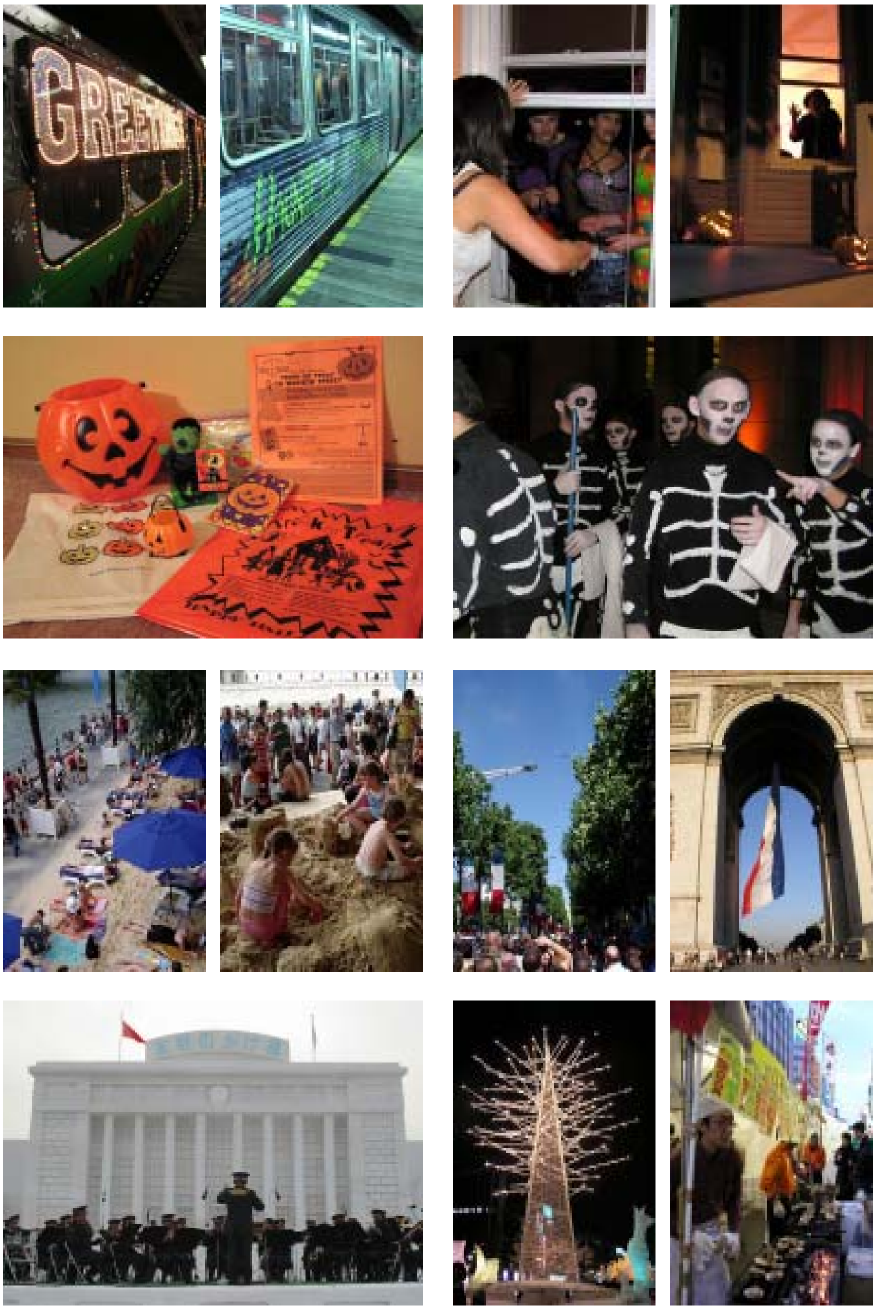

รูปแบบการจัดงานที่หลากหลายในต่างประเทศ เช่น การตกแต่งรถไฟเพื่อเทศกาลงานต่างๆ งานฮาโลวีนที่แต่ละบ้านจะมีการแกะสลักตะเกียงฟักทองเพื่อรอรับเด็กๆที่จะมาเคาะประตูบ้าน งานชายหาดปารีส รับฤดูร้อน งานพาเหรดวันชาติฝรั่งเศส และงานเทศกาลหิมะที่ซัปโปโร

เหลือบแลงานเทศกาลงานเมืองในต่างประเทศ

มหานครที่น่าสนใจที่อยากที่จะกล่าวถึงในที่นี่ ได้แก่ เมืองใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น (ภาพชุดที่ 5-6) โดยเฉพาะกรุงปารีส และเมืองชิคาโก ทั้งสองเมืองมีหน่วยงานของเมืองที่ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดงานเทศกาลต่างๆโดยตรง เช่น เมืองชิคาโกมีหน่วยงานที่เรียกว่า MOSE – Mayor's Office of Special Events มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจกรรมตลอดปี เช่น งานเทศกาลอาหารรสชาติของ ชิคาโก (The Taste of Chicago) งานคริสต์มาส งานฮาโลวีน/งานวันเก็บเกี่ยว (Harvest) งานธันยาวาท (Thanksgiving) โดยแบ่งเป็นประเภทของงานกลุ่มใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้ Festivals & Events, Parades, Holiday Celebrations, Kids Events, Farmers Markets / What's in Season, Sports, และ Daley Plaza Programming

จะเห็นได้ว่าจากกลุ่มย่อยที่ MOSE จัดแบ่งไว้ทั้ง 7 ประเภทมีความน่าสนใจคือมีลักษณะและแก่นทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เช่น การจัดงานที่เป็นเทศกาลและอีเวนต์ที่อาจทำเงินและรายได้ให้กับเมือง ส่วนที่เหลืออาจจะวิเคราะห์ได้ว่ามีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างออกไป เช่น กิจกรรมที่เฉลิมฉลองในวันหยุดนักขัตฤกษ์ต่างๆ งานพาเหรด งานที่ส่งเสริมเยาวชน กีฬา เกษตรกร อีกทั้งกิจกรรมที่จัดที่ลานคนเมือง[8]

Santa Fe 'Farolitos' เป็นงานที่จัดขึ้นในเมืองซานตาเฟ ในมลรัฐนิวเมกซิโก ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นการฉลองเล็กๆ สงบจัดขึ้นโดยการประดับตกแต่งทางเดิน ถนนและบ้านเรือนด้วยโคมไฟในถุงกระดาษ ในคืนก่อนวันคริสต์มาส งานนี้ไม่ใช่งานฉลองที่ยิ่งใหญ่เอิกเกริก แต่เป็นการประดับประดาเมืองอย่างเรียบง่าย ให้ความรู้สึกว่าเมืองไม่หงอยเหงา เหมือนคริสต์มาสในหัวเมืองในสหรัฐอเมริกาโดยทั่วไปที่เป็นช่วงวันหยุดยาวที่ทุกคนต่างเดินทางกลับไปเยี่ยมครอบครัว เมืองซานตาเฟเป็นเมืองเล็กๆ ที่มีบรรยากาศชัดเจนทางด้านวัฒนธรรมคือเป็นเมืองในรูปแบบดั้งเดิมแบบเมกซิกันสแปนนิช มีสถาปัตยกรรมอิฐดิบแบบ 'อโดเบ' (Adobe) และการตกแต่งแบบศิลปพื้นเมืองดั้งเดิมของอเมริกัน (Native American) ฉะนั้นจากการตกแต่งอาคารบ้านเรือนที่เป็นโคมไฟถุงกระดาษนี้จึงดูสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของเมือง กว่าการประดับประดาด้วยหลอดไฟระย้าในเมืองอื่นๆอย่างชัดเจน

เทศบาลนครปารีส (Mairie de Paris) เป็นแม่งานใหญ่ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ในการ

---

[8] Daley Plaza คือลานกว้างใกล้ตึกที่ทำการของรัฐ State of Illinois ใจกลางกรุงชิคาโก

เป็นเจ้าภาพจัดงานสำคัญๆหลายๆงาน เช่น ชายหาดปารีสตลอดช่วงฤดูร้อน โดยเป็นการนำทรายมาถมถนนเลียบแม่น้ำเซนให้ประชาชนมาพักผ่อนริมน้ำคลายร้อน งานเฉลิมฉลองวันชาติฝรั่งเศส ซึ่งจะมีการเดินพาเหรด การแสดงเครื่องบินของเหล่าทัพผ่านบริเวณซุ้มประตูชัย งานเทศกาลดนตรี (Music Festival) มีลักษณะการจัดงานที่มุ่งเน้นเนื้อหาและการบริหารจัดการงานมากกว่าการตกแต่งก่อสร้าง มีการร่วมมือของหลายๆฝ่าย งานเทศกาลดนตรี จะมีการปิดถนน และจัดการแสดงดนตรีตามจุดต่างๆ กระจายทั่วทั้งเมือง เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีงานเทศกาลหิมะซัปโพโร หรือกิจกรรมปิดถนนคนเดินของเมืองโตเกียวที่เป็นที่รู้กันว่าจัดมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ที่บริเวณย่านชินจุกุ ส่วนเทศกาลหิมะซัปโพโรเป็นงานเทศกาลฤดูหนาวที่เก่าแก่และใหญ่ที่สุดงานหนึ่งของโลก ปี ค.ศ. 2005 เป็นครั้งที่ 56 มีคนเดินทางเข้ามาร่วมงานแต่ละปีไม่ต่ำกว่า 2 ล้านคน มีการเสนอประติมากรรมหิมะและน้ำแข็งขนาดใหญ่กว่า 100 ชิ้น บนพื้นที่จัดงาน 3 ส่วนคือ สองข้างถนน Odori Site ย่านการค้า Susukino Site และ Makomanai Site ซึ่งเป็นพื้นที่ของทหาร (กองกำลังป้องกันตนเอง) ที่อาสาเข้าร่วมจัดงานในปี ค.ศ. 1955 งานลักษณะนี้เป็นการนำที่ว่างสาธารณะมาใช้ให้เกิดประโยชน์ สร้างชีวิตชีวาให้กับเมือง จำนวนนักท่องเที่ยวไม่ได้เป็นประเด็นหลัก แต่เป็นผลพลอยได้จากความประทับใจที่ต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน

ปัจจัยของความยั่งยืน

ก. งบประมาณการลงทุน – แม้ทุนไม่ใช่สิ่งที่สำคัญของการจัดงาน แต่เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ โดยเฉพาะหากการจัดงานนั้นดำเนินการโดยองค์กรหลักเพียงไม่กี่องค์กร และไม่มีการประสานความร่วมมือกัน จากตัวอย่างที่กล่าวไปแล้วข้างต้นจะเห็นว่าใน หลายๆประเทศมีการจัดการบริหารเงินทุนที่ใช้ในการจัดงานอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ประโยชน์ทุกๆฝ่าย กล่าวคือจัดให้มีผู้อุปถัมภ์หลักกระจายกันออกไป เช่น เทศกาลงานเมืองที่เกี่ยวกับอาหารอาจให้ร้านอาหาร ร้านค้าเข้ามาร่วม การเข้าร่วมประชาสัมพันธ์และร่วมงานของวิทยุชุมชน การแสดงโดยศิลปินของเมือง/ท้องถิ่น เป็นต้น

ข. การมีส่วนร่วม – การมีส่วนร่วมมีความสำคัญต่อการจัดการบริหารเมือง ไม่เว้นแม้กระทั่งงานขนาดใหญ่ เช่น งาน เอ็กซโป 2005 (World Exposition) จะเห็นได้ว่าในงานครั้งนี้ หัวข้อ ภูมิปัญญาของธรรมชาติ (Nature's Wisdom) ที่มีการมีส่วนร่วม

ของประชาคมเข้ามาเป็นส่วนสำคัญส่วนหลักของงาน มีการอธิบายกล่าวนำถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาคม และจัดให้มีซุ้มเพิ่มเติมจากงานที่จัดในครั้งก่อนๆ เรียกว่า โซน NGO Global Village ซึ่งได้รวบรวมกลุ่มองค์กรอิสระ (NGO, NPO) ต่างๆ ของโลกโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามแนวทางของ UN และอีกโซนหนึ่งคือ โซน Civic Pavilion ซึ่งเป็นกลุ่มประชาคม และเครือข่ายต่างๆ ที่นับเป็นปรากฏการณ์แรกที่เกิดขึ้นในงานเอ็กซโปและจะยังต่อเนื่องต่อไป แม้งานจะจบสิ้นไปแล้ว เพื่อให้เกิดโครงข่ายเชิงวัฒนธรรมออกไปทั่วโลกอย่างไร้พรมแดน

ค. เนื้อหาของงานและรากวัฒนธรรมดั้งเดิม – เทศกาลงานเมืองที่ยั่งยืนจำเป็นต้องมีรากฐานความเป็นมาที่มีที่มาที่ไป อย่างชัดเจน การปราศจากซึ่งรากวัฒนธรรมทำให้เกิดเป็นการโฆษณาชวนเชื่อ (propaganda) หรือ event marketing เพียงชั่วยาม เมื่อโครงงานนั้นจบไป อาจมีการบันทึกไว้ แต่ปราศจากการสานต่อ เช่น การจัดเทศกาลเพื่อโชว์ความเป็นที่สุดเพื่อบันทึกลงกินเนสส์บุ๊ค การไม่เข้าใจรากวัฒนธรรมอย่างถ่องแท้ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในลักษณะใกล้เคียงกันได้ เช่น การจัดงานเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาแล้วมีการวิ่งเพื่อสุขภาพด้วย จะเห็นได้ว่าขาดความสอดคล้องกลมกลืนของที่มาของความเป็นงานวิสาขบูชา ซึ่งเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา กับ การส่งเสริมสุขภาพด้วยการวิ่ง ซึ่งดูไม่มีเนื้อหาใดที่เกี่ยวข้องกันเลย (ถึงแม้จะกล่าวว่าเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสมาธิก็ตามที ก็ยากที่จะหาความสัมพันธ์ในเชิงตรรกะกันได้) หรือความเหมาะสมและความหมายของการลอยโคมว่าวควันในงานเทศกาลต่างๆ และการใช้กิจกรรมเชิงสัญลักษณ์อื่นๆ ในงานนั้นควรมีการชำระให้ชัดเจนว่าความหมายและสัญลักษณ์เชิงวัฒนธรรมที่ต้องการสื่อคืออะไร รากวัฒนธรรมที่กล่าวถึงนี้คงมีการเปลี่ยนแปลงและค่อยๆ พัฒนาไปได้เรื่อยๆ ไม่ได้หยุดกับที่สัมพันธ์ไปกับสภาพเศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม แต่หากการเปลี่ยนแปลงนั้นรวดเร็วเกินไปอาจเป็นการทำลายรากวัฒนธรรมนั้นได้ โดยเฉพาะในสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่บอบบาง

ง. ประชาสัมพันธ์ขององค์กรแม่งาน กับการจัดทำแผนงาน (ปฏิทินเทศกาล) – เป็นปัจจัยความสำเร็จหรือล้มเหลวที่ชัดเจนอีกส่วนหนึ่ง บทบาทของเอเจนซี่โฆษณาในปัจจุบันจึงมักมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์การจัดงานร่วมอยู่ด้วยเสมอ ซึ่งหลายๆ รายก็สามารถแตกเป็นธุรกิจย่อยจัดอีเวนต์ไปด้วยอีกทางหนึ่ง การประชาสัมพันธ์มวลชนแบบปากต่อปาก หรือความประทับใจจากการจัดงานครั้งที่ผ่านมา ย่อมเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้คนเฝ้าคอยงานนั้นอีกครั้ง และในทางตรงข้ามหากไม่มีความประทับใจแล้วก็จะเป็นเหตุให้ไม่มางานนั้นๆ อีกเลย

บทสรุปในฐานะนักวางแผน

การวางแผนที่ดีเพื่อความยั่งยืน ควรมี 'ความสมดุลย์' ในด้านต่างๆ ทั้ง 3 ด้าน เหมือนขาตั้ง 3 ขา (Tripod) คือทางด้านการเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (ซึ่งในที่นี้คือสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม) อาจมีขาหนึ่งขาใดใหญ่กว่า แต่ความสัมพันธ์ของขาที่เหลืออีกสองข้างก็ยังอยู่ที่จะช่วยกันค้ำยันให้เกิดดุลยภาพ พร้อมทั้งมีความเหมาะสมทางด้านการออกแบบวางแผนตามหลักการของนักวางแผน หน่วยงานที่ควรรับผิดชอบในด้านต่างๆนั้น มีความหมายในแง่ดีว่า รัฐควรส่งเสริมทางด้านสิ่งแวดล้อม ประชาคมควรมีบทบาทส่งเสริมทางด้านสังคม ในขณะที่ด้านการตลาดควรเป็นบทบาทขององค์กรเอกชนต่างๆ ที่มุ่งเน้นผลกำไรหรือภาพลักษณ์ขององค์กร แต่หากกลับมาย้อนดูกรณีต่างๆ ที่เกิดขึ้นในบ้านเราตามที่ยกตัวอย่างมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าหน่วยงานหลักในกรณีนี้คือรัฐ (รวมถึงรัฐบาลกลาง และ รัฐบาลท้องถิ่น) โดยหลายๆ กรณียังขาดการร่วมมืออันดีระหว่างส่วนอื่น อีกทั้งความมุ่งหวังยังเน้นเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ ไม่ว่าในแง่เม็ดเงิน และจำนวนนักท่องเที่ยว ทำให้ดรรชนีตัวอื่นซึ่งวัดไม่ได้ขาดความสำคัญไป

บรรณานุกรม

ธนากิต. 2539. ประเพณี พิธีมงคล และวันสำคัญของไทย. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.

อริยา อรุณินท์ 2545. "MANAGING PUBLIC ACTIVITIES ON PUBLIC STREETS; CASE STUDY OF BANGKOK, THAILAND การจัดการกิจกรรมสาธารณะบนถนนสาธารณะ : บทวิพากษ์ถนนคนเดินและนโยบายการใช้พื้นที่ถนน กรณีศึกษาในกรุงเทพมหานคร". วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ : สาระศาสตร์ 06.45 เล่ม 2 6 : 108-128.

หนังสือพิมพ์ เดลินิวส์ วันที่ 1 มกราคม 2549

หนังสือพิมพ์ ผู้จัดการ วันที่ 27 ธันวาคม 2548

หนังสือพิมพ์ ผู้จัดการ วันที่ 1 มกราคม 2549

หนังสือพิมพ์ มติชน วันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2548 ปีที่ 28 ฉบับที่ 9925

หนังสือพิมพ์ มติชน หน้า 1 วันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2548 ปีที่ 28 ฉบับที่ 9930

หนังสือพิมพ์ มติชน หน้า 2 คอลัมน์ สถานีคิดที่ 12 โดย สุชาติ ศรีสุวรรณวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2548 ปีที่ 28 ฉบับที่ 9930

Jackson, J.B 1984. Discovering the Vernacular Landscape. New Haven. Yale University Press.

Lynch, K. 1981. A Theory of Good City Form. Cambridge: MIT Press.

Moudon, A.V. 1987. Public Street for Public Use. New York : Columbia University Press.

Websites

"งานเทศกาลอาหารนานาชาติ เขตวัฒนา". 2548. [Online] เข้าถึงได้จาก: http://www.interfoodfestival.com

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม(ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้(องค์การมหาชน). (ม.ป.ป.). [Online] เข้าถึงได้จาก: http://www.dharmastation.org

"City of Chicago". 2006. [Online] Available: http://www.cityofchicago.org

"City of Paris (Mairie de Paris)" (n.d.). [Online] Available: http://www.paris.fr/en/

Conservation Study Institute. (n.d.) "A Handbook for Managers of Cultural Landscapes with Natural Resource Values". [Online] Available: http://www.nps.gov/mabi/csi/csihandbook/appendices/appendixC.htm

The Cultural Landscape Foundation. 2005. "Cultural Landscapes Defined". [Online] Available: http://www.tclf.org/whatis.htm

"The57 Sapporo Snow Festival". 2006. [Online] Available: http://www.snowfes.com/english/index_e.html

Japan Association for the World Exposition. 2005. "Expo 2005 Aichi, Japan". [Online] Available: http://www.-1.expo2005.or.jp/en/

"2005 World Exposition in Aichi, Japan". 2005. [Online] Available: http://www-1.expo2005.or.jp/en/npongo/importance.html

"UNESCO Culture sector". (n.d.). [Online] Available: http://www.unesco.org/culture

ที่มาของภาพ

ภาพชุดที่ 1-3, 5-6 โดย อริยา อรุณินท์, และจาก website ภาพข่าวสงกรานต์48 มติชน

ภาพชุดที่ 4 ภาพข่าวจาก หนังสือพิมพ์ เดลินิวส์, website ผู้จัดการออนไลน์, มติชน